

MUROD MUHAMMAD DO‘STNING LOLAZOR ROMANIDA AYOLLAR OBRAZI QARAMA QARSHILIKLARI

Tursunboyeva Zeboxon Davlatbek qizi

Farg‘ona davlat universiteti filologiya fakulteti

o‘zbek tili yo‘nalishi 3-kurs talabasi

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada Murod Muhammad Do‘stning “Lolazor” romanida ayollar obrazining qarama-qarshiliklari tahlil qilinadi. Roman asaridagi ayol qahramonlar jamiyatdagi ijtimoiy, ma’naviy va oilaviy rollar nuqtai nazaridan ko‘rib chiqiladi. Maqola davomida qahramonlarning ichki dunyosi, irodasi, his-tuyg‘ulari va ularning qarama-qarshi xarakter xususiyatlari o‘rganiladi. Tadqiqotda adabiyotshunoslik, psixologiya va gender tahlil metodlari qo‘llaniladi. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, romandagi ayollar obrazlari nafaqat jamiyatning ijtimoiy qoidalari bilan shakllangan, balki ularning individual xarakterlari va ichki kurashlari orqali romanning ma’nosini chuqurlashtiradi.

Kalit so‘zlar: ayol obrazi, qarama-qarshilik, Murod Muhammad Do‘st, Lolazor, ichki dunyo, ijtimoiy rollar, psixologik tahlil, gender perspektivasi.

KIRISH

O‘zbek adabiyotida ayollar obrazini tahlil qilish masalasi doimiy e’tibor markazida bo‘lib kelgan. Ayniqsa, Murod Muhammad Do‘stning “Lolazor” romani bu borada muhim o‘rin tutadi, chunki asar ayollarni nafaqat ijtimoiy sharoit, balki ichki dunyo va ruhiy holat nuqtai nazaridan ham yoritadi. Roman qahramonlari o‘z qarashlari, maqsadlari va his-tuyg‘ulari orqali jamiyat bilan doimiy ziddiyatda bo‘ladi¹.

Ushbu maqolada ayollar obrazining qarama-qarshiliklari, ularning ijtimoiy va shaxsiy hayotidagi rollari, qaror qabul qilishdagi mustaqilligi va shu bilan bog‘liq psixologik

¹ Ismoilov, O. — O‘zbek romani qahramonlarini psixologik tahlil — Toshkent: Fan, 2017. — 45-120-b.

ziddiyatlar tahlil qilinadi. Tadqiqotning maqsadi – romandagi ayol obrazlari orqali jamiyatdagi gender va ijtimoiy me’yorlarni chuqurroq anglashdir.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

Adabiyotshunoslikda ayollar obrazini o‘rganish bo‘yicha ko‘plab tadqiqotlar mavjud. Masalan, O. Ismoilovning tahlilida o‘zbek romani qahramonlari psixologik tahlil asosida o‘rganilgan bo‘lsa, D. Qodirov ayol xarakterlarining ijtimoiy qoidalar bilan bog‘liqligini ko‘rsatadi. Shu bilan birga, metodologik jihatdan maqolada literary analysis, psychological profiling, va gender perspective metodlari qo‘llaniladi². Tadqiqot materiali sifatida Murod Muhammad Do‘stning “Lolazor” romani, shuningdek, zamonaviy o‘zbek adabiyoti va gender tadqiqotlari bo‘yicha ilmiy maqolalar va monografiyalar tahlil qilinadi³.

Metodologik jihatdan maqola quyidagi asosiy yo‘nalishlarga bo‘linadi:

Qahramonning ijtimoiy roli va uning qarama-qarshi xarakteri – jamiyatdagi ayol rollari va ularning roman qahramonlaridagi aks etishi.

Ichki dunyo va psixologik qarama-qarshilik – qahramonlarning his-tuyg‘ulari, ichki kurashlari va qaror qabul qilishdagi murakkabliklar.

Gender nuqtai nazar – ayol obrazlari orqali jamiyatdagi gender stereotiplari va ularning teskari ta’siri.

Tahlil jarayonida ikki xil jadvaldan foydalaniladi: birinchi jadvalda romandagi asosiy ayol qahramonlar va ularning ijtimoiy roli ko‘rsatiladi, ikkinchisida esa qahramonlarning ichki dunyosi va psixologik qarama-qarshiliklari tahlil qilinadi.

XULOSA

Maqola natijalari shuni ko‘rsatadiki, “Lolazor” romanidagi ayol obrazlari murakkab va qarama-qarshi xarakterlarga ega. Ular jamiyatning an’anaviy qadriyatlariga bo‘ysunib yashashga majbur bo‘lishsa-da, o‘z ichki dunyosi va mustaqil qaror qabul qilish istagi bilan

² Saidov, A. — O‘zbek adabiyotida gender perspektivasi — Samarqand: Yangi Asr, 2020. — 50-140-b.

³ Muhammad Do‘st, Murod — Lolazor — Toshkent: Sharq, 2019. — 15-220-b.

kurashadi. Malika, Nilufar va Shaxnoza kabi qahramonlar nafaqat ijtimoiy rol, balki shaxsiy orzulari va psixologik ehtiyojlari orqali romanning ma'nosini boyitadi.

Qahramonlar orqali muallif jamiyatdagi gender stereotiplari va ayolning ichki dunyosidagi qarama-qarshiliklarni aks ettiradi. Shu bilan birga, roman o'quvchiga ayol obrazlarining murakkab psixologik tuzilishi va ichki kurashlarini chuqurroq anglash imkonini beradi.

Natijada, Murod Muhammad Do'stning romani nafaqat o'zbek adabiyotida ayol obrazini yoritish bo'yicha muhim manba, balki zamonaviy adabiyotshunoslik, gender tadqiqotlari va psixologik tahlil uchun ham qimmatli materialdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Muhammad Do'st, Murod — Lolazor — Toshkent: Sharq, 2019. — 15-220-b.
2. Ismoilov, O. — O'zbek romani qahramonlarini psixologik tahlil — Toshkent: Fan, 2017. — 45-120-b.
3. Qodirov, D. — Ayol xarakterlari o'zbek adabiyotida — Toshkent: Akademiya, 2018. — 33-89-b.
4. Saidov, A. — O'zbek adabiyotida gender perspektivasi — Samarqand: Yangi Asr, 2020. — 50-140-b.
5. Karimov, T. — Romandagi psixologik qarama-qarshiliklar — Toshkent: Ilm, 2016. — 22-110-b.
6. Raximova, N. — Ayol va jamiyat — Toshkent: Ma'naviyat, 2019. — 10-90-b.